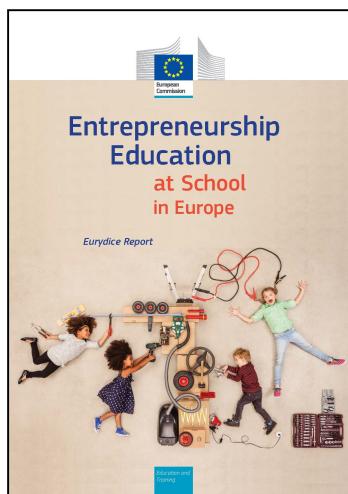

Šta je Eurydice?

Zadatak Eurydice mreže je da razumije i objasni na koji način su različiti obrazovni sistemi u Evropi organizovani i kako funkcionišu. Mreža pruža opise nacionalnih obrazovnih sistema, komparativne studije posvećene određenim temama, pokazatelje i statističke podatke. Kroz svoj rad, Eurydice nastoji da promoviše razumijevanje, saradnju, povjerenje i mobilnost na evropskom i međunarodnom nivou. Mreža se sastoji od nacionalnih jedinica sa sjedištem u evropskim zemljama, a njome koordinira evropska Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu djelatnost i kulturu. Sve publikacije Eurydice mreže dostupne su besplatno na internet stranici Eurydice-a ili se u štampanom obliku mogu dobiti na zahtjev. Za više informacija o Eurydice mreži, posjetiti: <http://ec.europa.eu/eurydice>

Eurydice kratak pregled

Preduzetničko obrazovanje u školama u Evropi

Zašto je preduzetničko obrazovanje od suštinske važnosti? Da li ga evropske zemlje uključuju u nastavne programe svojih škola? Kakve strategije su sprovedene do sada? Na koji način se nastavnici obučavaju u tom pogledu? Ova ključna pitanja su u centru interesovanja novog izvještaja Eurydice mreže o preduzetničkom obrazovanju.

Razvoj i promovisanje preduzetničkog obrazovanja već godinama predstavlja jedan od ključnih programskih ciljeva ustanova Evropske unije i njenih država članica. Zapravo, u kontekstu visoke nezaposlenosti među mladima, ekonomski krize i brzih promjena koje se odnose na našu složenu i na znanju utemeljenu privredu i društvo, transverzalne vještine kao što je preduzetništvo su od suštinske važnosti ne samo za oblikovanje svijesti mlađih ljudi, već i za obezbjeđivanje vještina, znanja i stavova koji su ključni za razvoj preduzetničke kulture u Evropi. Međutim, iako su pojedine zemlje već duže od decenije posvećene unapređenju preduzetničkog obrazovanja, ostale su tek na početku.

Nadovezujući se na izvještaj Eurydice mreže o preduzetničkom obrazovanju iz 2012. godine ⁽¹⁾, ova nova analiza odražava najskorija dešavanja u Evropi. Ona pruža ažurirane i detaljnije informacije o strategijama, nastavnim programima i ishodima učenja, a takođe obrađuje nove teme kao što su šeme finansiranja i obrazovanje nastavnika. Izvještaj je usmjeren na osnovno obrazovanje, niže srednje i opšte više srednje obrazovanje, kao i na inicijalno stručno obrazovanje i obuku (IVET) koji se odvijaju u školi. Sadrži podatke za 2014/15. godinu iz 33 države učesnice Eurydice mreže. Pored toga, nacionalni informatori pružaju pregled preduzetničkog obrazovanja u svakoj od zemalja.

U kontekstu izvještaja, preduzetničko obrazovanje je definisano kao razvoj vještina i stavova učenika kako bi svoje kreativne ideje mogli da pretvore u preduzetničke aktivnosti. Ovo je ključna kompetencija za sve učenike, kojom se podstiče lični razvoj, aktivno građanstvo, socijalna inkluzija i zapošljivost.

Ovaj „Eurydice sažetak“ pruža pregled nekih od glavnih nalaza izvještaja.

Kompletan izvještaj

Preduzetničko obrazovanje u školama u Evropi na engleskom jeziku dostupan je na internet stranici Eurydice mreže <http://ec.europa.eu/eurydice>

Štampani primjeri izvještaja
dostupni su na zahtjev na:
eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontakt

Wim Vansteenkiste,
Komunikacija i publikacije:
+32 2 299 50 58

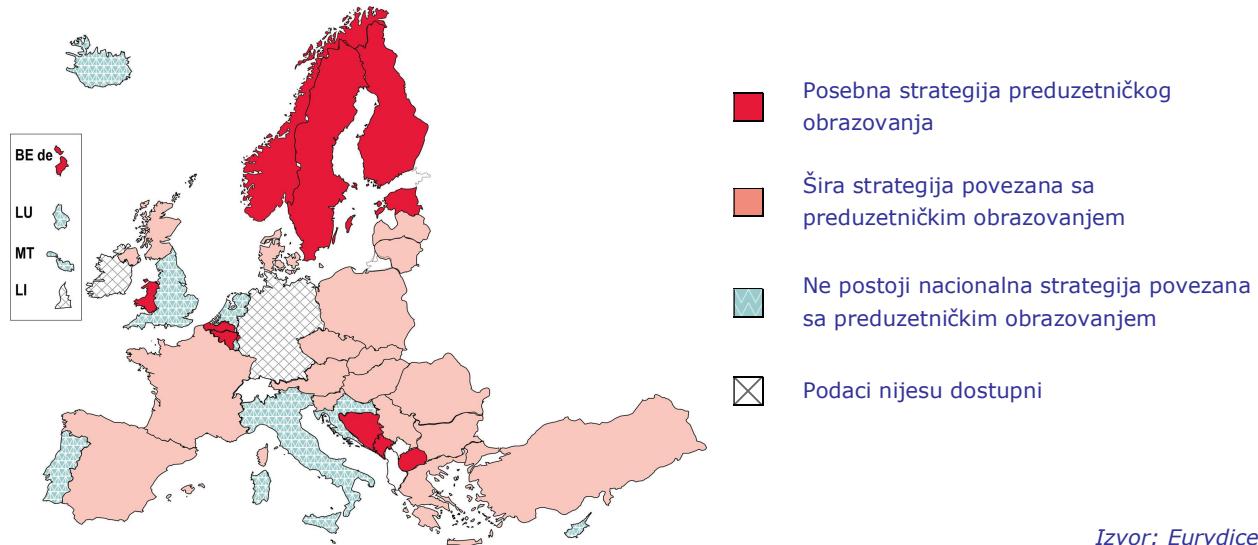
⁽¹⁾ Entrepreneurship Education at School in Europe (Eurydice, 2012)
https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Entrepreneurship_Education_at_School_in_Europe

Države su u raznim stadijumima razvoja politika o preduzetničkom obrazovanju

Od ukupno 38 obrazovnih sistema analiziranih u izvještaju, 2014/15. godine njih 11 je imalo posebnu strategiju o preduzetničkom obrazovanju, dok je 18 imalo širu strategiju kojom su obuhvaćena i ostala područja politike. Devet sistema nije imalo relevantne nacionalne strategije u ovoj oblasti.

Generalno gledano, utvrđeno je da strategije koje su usredsređene isključivo na preduzetničko obrazovanje u većoj mjeri pokrivaju ovo pitanje, pružajući širi obim aktivnosti i veću podršku za implementaciju.

Najrelevantnije strategije na centralnom nivou koje se odnose na preduzetničko obrazovanje, 2014/15.

Posebne strategije preduzetničkog obrazovanja su koncentrisane u području sjeverne Evrope i zapadnog Balkana

Zrelijе strategije preduzetničkog obrazovanja su dominantno prisutne u nordijskim zemljama. Danska, Švedska, Finska i Norveška su države čija posvećenost inovacijama je očigledna, što je usko povezano sa preduzetničkim obrazovanjem, imajući u vidu visoku poziciju koju održavaju na međunarodnim rang listama u tom pogledu.

Na zapadnom Balkanu, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Makedonija takođe imaju posebne strategije

preduzetničkog obrazovanja. Ovome doprinosi akcenat stavljen na preduzetničko obrazovanje kroz politike Evropske unije, kao što su Akt Evropske unije o malim preduzećima (²) koji sprovodi Evropska komisija, i očekivani rezultati zaključaka iz Rige koji se odnose na stručno obrazovanje (³). To uključuje i zahtjeve u pogledu programskih politika što je sastavni dio procesa pristupanja EU koji se prati na nacionalnom nivou i na nivou EU.

Zapošljivost je zajednički cilj u svim strategijama preduzetničkog obrazovanja

U skladu sa postojećim podacima prikupljenim kroz istraživanje, u izvještaju su analizirana četiri strateška cilja: aktivno građanstvo, socijalno preduzetništvo, pokretanje novih preduzeća i zapošljivost. Dvadeset zemalja/oblasti se osvrnulo na najmanje tri navedena

cilja, pri čemu je zapošljivost najzastupljeniji cilj u svim evropskim zemljama. Ovaj pristup je u skladu sa razvojem političkih nastojanja za suzbijanje visoke stope nezaposlenosti mladih u mnogim evropskim zemljama.

(²) http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/index_en.htm

(³) http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

Pregled širih strateških ciljeva povezanih sa preduzetničkim obrazovanjem, 2014/15.

Izvor: Eurydice

Ishodi učenja povezani sa preduzetničkim obrazovanjem i dalje su nepotpuni i još uvijek ne predstavljaju strateški prioritet

Iako je u izvještaju jasno prepoznat značaj ishoda učenja za razvoj preduzetničkog obrazovanja, oni ne predstavljaju prioritetu aktivnost u strategijama većine zemalja. Zapravo, različite kategorije ishoda učenja koji se odnose na preduzetničko obrazovanje (preduzetnički stavovi, preduzetničke vještine i preduzetnička znanja) nijesu u jednakoj mjeri uključeni u nastavne programe širom Evrope. Samo u oko 15 zemalja/oblasti postoji potpuniji obim preduzetničkih ishoda učenja.

Generalno gledano, trenutni nedostatak sveobuhvatnih ishoda učenja vezanih za preduzetničko obrazovanje može se smatrati jednom od glavnih prepreka za razvoj efikasnog i kvalitetnog preduzetničkog obrazovanja. Uključivanje ishoda učenja u proces evaluacije takođe predstavlja ključni pokazatelj značaja preduzetničkog obrazovanja u nastavnom programu.

Stabilni i opsežni izvori finansiranja tek treba da budu razvijeni širom Evrope

Širom Evrope, razvoj i implementacija preduzetničkog obrazovanja se finansira iz nacionalnih i/ili evropskih izvora. Dvadeset sedam analiziranih zemalja/oblasti izdvaja nacionalna sredstva za preduzetničko obrazovanje, uglavnom radi implementacije odgovarajuće strategije.

Pored nacionalnog finansiranja, 24 zemlje/oblasti dobijaju sredstva Evropske unije za preduzetničko obrazovanje, dok se nekoliko njih oslanja isključivo na ovaj izvor finansiranja.

Iako više od polovine evropskih zemalja izdvaja i nacionalna sredstva i sredstva Evropske unije za razvoj i realizaciju preduzetničkog obrazovanja, stabilni i dugoročni izvori finansiranja tek treba da budu uspostavljeni širom Evrope. Neophodno je da budu opsežniji i da uključuju: sprovođenje strategije, nastavni program, pružanje obrazovanja i podrške za nastavnike, kao i izgradnju partnerstava sa zainteresovanim stranama - što je ključna komponenta preduzetničkog obrazovanja.

Iako je preduzetničko obrazovanje sve više prepoznato u osnovnom obrazovanju, i dalje je najzastupljenije u višem srednjem obrazovanju

U polovini zemalja obuhvaćenih izvještajem, preduzetničko obrazovanje je uključeno u nastavni program osnovnog obrazovanja kao međupredmetni cilj. 2014/15.godine integrisano je u obavezne predmete u osnovnom obrazovanju u 14 zemalja.

Na nivou višeg srednjeg obrazovanja, preduzetničko obrazovanje je više prisutno i pristupi su raznovrsniji;

može biti poseban predmet ili sastavni dio obaveznih, odnosno izbornih predmeta (uglavnom kod društvenih nauka, ekonomije i poslovnih studija). Međutim, u izvještaju je istaknuto da je manja vjerovatnoća da preduzetničko obrazovanje obuhvati sve učenike u zemljama u kojima postoji kao dio izbornih, a ne obaveznih predmeta, odnosno gdje nije međupredmetna tema.

U više od polovini zemalja gotovo da ne postoje smjernice o nastavnim metodama za preduzetničko obrazovanje

Dok u većini zemalja postoji nastojanje da se preduzetničko obrazovanje uključi u nastavne programe, rijetko gdje se nastavnicima preporučuju posebne metode nastave/učenja, uslijed čega im je pružena velika autonomija u toj oblasti. Kada smjernice postoje, obično se odnose na opšte više srednje obrazovanje i na inicijalno stručno obrazovanje u okviru škole.

Shodno istraživanju, metode koje podrazumijevaju da učenici učestvuju u aktivnostima van učionice i povezuju ih sa stvarnim okolnostima ključne su za preduzetničko

obrazovanje. Međutim, izvještaj pokazuje da samo nekoliko zemalja uključuje praktična preduzetnička iskustva - poput stvaranja mikro preduzeća, ili rada zasnovanog na projektima – u redovni i obavezni dio nastavnog programa.

Iz tog razloga su neophodne jasne smjernice da bi nastavnici imali opšte razumijevanje o tome koje metode su prikladne za preduzetničko obrazovanje, a koje će najdjelotvornije doprinijeti uspješnom predavanju ovih vještina.

Preduzetničko obrazovanje je rijetko prisutno u inicijalnom obrazovanju nastavnika, ali je to češće kod stalnog stručnog usavršavanja

Ispitivanje zastupljenosti preduzetničkog obrazovanja u inicijalnom obrazovanju nastavnika je složen zadatak, budući da više od tri četvrtine evropskih zemalja/oblasti ili daju autonomiju ustanovama koje vrše obuku u pogledu formulisanja nastavnih programa, ili nemaju propise/preporuke za preduzetničko obrazovanje u pogledu inicijalnog obrazovanja nastavnika. Samo sedam obrazovnih sistema uključuje preduzetničko obrazovanje kao obaveznu temu u pojedine djelove sistema za inicijalno obrazovanje nastavnika, za obuku barem jednog dijela budućih nastavnika, a samo jedna zemlja to čini za sve svoje buduće nastavnike.

Kod stalnog stručnog usavršavanja, organizovanje kurseva o preduzetničkom obrazovanju je bolje razvijeno. Zapravo, 28 zemalja/oblasti na raspolaganju imaju posebne kurseve za makar jedan dio predmetnih nastavnika određenih nivoa obrazovanja. Ponekad ih realizuju organizacije koje su inače zadužene za stalno stručno usavršavanje, ili se taj dio može povjeriti organima/udruženjima koji se bave preduzetničkim obrazovanjem. Ovi partneri igraju ključnu ulogu u inicijalnom obrazovanju nastavnika i stalnom stručnom usavršavanju, kao i u razvoju nastavnog materijala i pružanju stručne podrške nastavnicima.

Do sada, nijedna država nije u potpunosti integrisala preduzetničko obrazovanje u redovni sistem

Integriranje preduzetničkog obrazovanja u ovom smislu podrazumijeva višegodišnje sprovođenje strategije i njeno sistematsko praćenje, postojanje snažnih mehanizama finansiranja i ocjenjivanje ishoda učenja. To bi takođe značilo da je u potpunosti integrisano u inicijalno obrazovanje nastavnika i stalno stručno usavršavanje. Ovo trenutno nije slučaj ni u jednoj zemlji obuhvaćenoj izvještajem. Unapređenje je najpotrebniye u dvije oblasti: ishodima učenja i obrazovanju nastavnika.

Zapravo, razvoj sveobuhvatnih i konzistentnih ishoda učenja koji se primjenjuju na nekoliko nivoa obrazovanja

i posebno ocjenjuju je od suštinskog značaja. Štaviše, integriranje preduzetničkog obrazovanja u inicijalno obrazovanje nastavnika i stalno stručno usavršavanje za sve nastavnike, bez obzira na predmet i nivo obrazovanja na kojem predaju, od suštinskog je značaja za nastojanje da svi učenici dobiju pristup kvalitetnom obrazovanju.

Konačno, iskustvo pokazuje da je posebna strategija možda najefikasniji pravac za države koje žele da u potpunosti uvedu preduzetničko obrazovanje.

Kompletan izvještaj *Preduzetničko obrazovanje o u školama u Evropi*

dostupan je na engleskom jeziku na internet stranici Eurydice mreže: <http://ec.europa.eu/euridice>